

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

KỸ YẾU KHOA HỌC
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ NĂM 2000

LUẬT SƯ NGUYỄN HỮU THỌ
TIỂU SỬ TÓM TẮT

Cơ quan chủ trì: Viện Hồ Chí Minh và các lãnh tụ của Đảng
Chủ nhiệm đề tài: Ths NGUYỄN THỊ GIANG
Thư ký: TS TRẦN MINH TRƯỜNG

HÀ NỘI - 2001

3985
M11102

Danh sách Công tác viên

- ThS Ngô Vương Anh - Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
- TS Phạm Hồng Chương - Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
- NCV Trần Hải - Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
- NCV Lê Trung Kiên- Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
- GS. TS Phan Ngọc Liên - Đại học Sư phạm Hà Nội
- NCV Lý Việt Quang - Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
- PGS Trần Thành - Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
- NCV Đặng Văn Thái - Viện Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

MỤC LỤC

Mở đầu	1	
Chương 1: Tuổi trẻ dân thân	5	
<i>TS Phạm Hồng Chương - TS Trần Minh Trường</i>		
1.1. Quê hương, gia đình	5	
2.2. Dân thân theo cách mạng và kháng chiến.	13	
Chương 2: Những năm tháng đấu tranh vì hòa bình và thống nhất		
Tổ quốc		26
2.1. Luật sư Nguyễn Hữu Thọ - người lãnh đạo phong trào hòa bình ở Sài Gòn - Gia Định đầu những năm 50.....	26	
<i>TS Trần Minh Trường</i>		
2.2. Những năm tháng bị quản thúc ở Phú Yên.....	43	
<i>ThS Ngô Vương Anh</i>		
2.3. Luật sư Nguyễn Hữu Thọ - ngọn cờ tập hợp các lực lượng yêu nước và cách mạng ở miền Nam trong những năm kháng chiến chống Mỹ, cứu nước.	49	
<i>NCV Đặng Văn Thái</i>		
Chương 3: Hoạt động và cống hiến của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ trên những trọng trách mới (1975 - 1996)	70	
3.1. Những hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ trong công việc thực hiện thống nhất Nhà nước Việt Nam	71	
<i>NCV Trần Văn Hải</i>		
3.2. Hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ trong việc xây dựng Nhà nước dân chủ, pháp quyền Việt Nam.	84	
<i>NCV Trần Văn Hải - NCV Lý Việt Quang</i>		

3.3. Hoạt động và cống hiến của luật sư Nguyễn Hữu Thọ trong sự nghiệp xây dựng Mặt trận dân tộc thống nhất thời kỳ xây dựng Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa	99
<i>NCV Trần Văn Hải - - NCV Lê Trung Kiên</i>	
<i>Chương 4: Sống mãi với non sông đất nước</i>	112
<i>GS. TS Phan Ngọc Liên - ThS Nguyễn Thị Giang</i>	
4.1. Nguyễn Hữu Thọ - từ một trí thức yêu nước thành người chiến sĩ cách mạng.....	112
4.2. Nguyễn Hữu Thọ - người đảng viên cộng sản kiên định, nhà lãnh đạo có uy tín lớn.....	117
4.3. Nguyễn Hữu Thọ - một nhân cách cao đẹp.	123
<i>Biên niên tóm tắt những hoạt động chủ yếu của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ từ 1910-1996</i>	
<i>Danh mục tài liệu tham khảo</i>	

MỞ ĐẦU

Luật sư Nguyễn Hữu Thọ sinh ra trong một gia đình thuộc hàng trung lưu, ông có nhiều điều kiện để học hành. 11 tuổi ông đã được song thân gửi qua Pháp học. 22 tuổi ông đã là cử nhân luật học. 29 tuổi ông đã lập Văn phòng luật sư riêng tại nhiều nơi: Mỹ Tho, Vĩnh Long, Cần Thơ, Sài Gòn. Những năm ở tuổi 30, ông đã là một trí thức thuộc hàng có tên tuổi. Con đường quan chức, bổng lộc trong xã hội thực dân phong kiến dường như rộng mở với ông.

Điều gì khiến ông từ một trí thức trở thành một người yêu nước, cách mạng rồi trở thành một đảng viên cộng sản kiên định? Điều gì khiến ông từ bỏ con đường quan chức bổng lộc để đứng vào hàng ngũ những chiến sĩ tiên phong; phấn đấu trở thành ngọn cờ tập hợp nhân sĩ, trí thức, các lực lượng yêu nước dân chủ ở miền Nam Việt Nam tham gia vào cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

Tài năng và uy tín của ông được đồng chí, đồng bào và bè bạn kính trọng, kẻ thù phải kiêng nể. Con đường mà ông lựa chọn, cùng đồng bào chiến sĩ miền Nam vì độc lập thống nhất Tổ quốc đã làm tên tuổi ông thêm ngời sáng.

Những trọng trách ông được Đảng, Nhà nước và nhân dân ta giao phó kể từ sau ngày Tổ quốc thống nhất càng khẳng định công lao, cống hiến của ông đối với Tổ quốc, càng chứng minh đạo đức và nhân cách đáng kính của ông.

Nghiên cứu, giới thiệu về cuộc đời và sự nghiệp của ông góp phần giáo dục lý tưởng, đạo đức và lối sống cho các thế hệ hôm nay và mai sau.

1. Tính cấp thiết của đề tài

1.1. Luật sư Nguyễn Hữu Thọ là một trí thức tiêu biểu, một nhà hoạt động chính trị có tên tuổi, một luật sư có tài năng, danh tiếng, một trí thức đầy uy tín có khả năng tập hợp quần chúng. Luật sư Nguyễn Hữu Thọ là một chiến sĩ cộng sản kiên định, một nhân cách khả kính.

Suốt 50 năm hoạt động yêu nước và cách mạng, bất chấp thử thách hiểm nguy, Luật sư Nguyễn Hữu Thọ đã hiến dâng trọn đời mình cho sự nghiệp giải phóng dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Cuộc đời hoạt động của ông đã gắn liền với những diễn biến của lịch sử cách mạng miền Nam, qua 30 năm chiến tranh cách mạng vì độc lập dân tộc, thống nhất đất nước và sau đó là sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và công cuộc đổi mới trong những năm cuối thế kỷ XX.

Trải qua những năm tháng bị tù đầy, quản thúc, những ngày công tác tại chiến khu, hoạt động trên những cương vị, trọng trách mà Đảng và Nhà nước giao phó, địa bàn hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ trải dài trên cả ba miền đất nước, trong đó có hơn 30 năm gắn bó với sự nghiệp cách mạng của đồng bào, đồng chí miền Nam.

Là một trí thức tây học, được đào tạo bài bản, điều gì đã khiến Luật sư Nguyễn Hữu Thọ từ bỏ bổng lộc của chính quyền thực dân để bước vào con đường hoạt động yêu nước và cách mạng, đến với lý tưởng cộng sản, trở thành một chiến sĩ cộng sản ưu tú, kiên định; rồi trở thành một nhà lãnh đạo Nhà nước và Mặt trận xuất sắc, được Đảng, Nhà nước, bạn bè đồng chí tôn vinh "*xứng đáng là học trò tốt của Bác Hồ*", dù Luật sư chưa một lần được gặp Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đây là vấn đề giới khoa học chính trị quan tâm, tìm hiểu.

Luật sư Nguyễn Hữu Thọ được đồng chí đồng bào kính trọng, vì ông là một tấm gương sáng về đạo đức, lối sống liêm khiết, trong sạch; thương yêu, gắn bó mật thiết với đồng chí, đồng bào; cương quyết, thẳng thắn trong đấu tranh với những biểu hiện thoái hoá, biến chất, chống các việc làm vi phạm pháp luật, vi phạm chế độ dân chủ, bảo vệ kỷ cương phép nước.

Nghiên cứu cuộc đời, sự nghiệp của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ sẽ giúp chúng ta hiểu rõ thêm những vấn đề về lịch sử đấu tranh cách mạng của nhân dân Việt Nam, đặc biệt là lịch sử 30 năm chiến tranh cách mạng và công cuộc đổi mới xây dựng đất nước.

Nghiên cứu cuộc đời và hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ chúng ta sẽ hiểu rõ thêm vị trí, vai trò của đội ngũ trí thức yêu nước trong sự nghiệp cách mạng; rút ra nhiều bài học kinh nghiệm về đường lối, phương châm, biện pháp xây dựng Mặt trận dân tộc thống nhất, củng cố khối đại đoàn kết dân tộc của Đảng ta.

Nghiên cứu cuộc đời và hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ, tìm hiểu phong cách, phương pháp lãnh đạo của Luật sư trong công tác xây dựng Nhà nước và pháp luật, chúng ta sẽ có thêm những kinh nghiệm để vận dụng vào công tác xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.

Nghiên cứu cuộc đời và hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ, chúng ta thấy được những bài học quý về một con người hiến dâng trọn đời vì sự nghiệp cách mạng, vì sự nghiệp đại đoàn kết dân tộc, một tấm gương đạo đức cách mạng trong sáng cần tuyên truyền trong cán bộ, đảng viên và các tầng lớp quần chúng khác.

1.2. Vừa qua, tại công văn số 2118-CV/VPTU, ngày 18-4-1999, Văn phòng Trung ương Đảng đã thông báo: Thường trực Bộ Chính trị Trung ương Đảng tiếp tục giao nhiệm vụ cho Viện Hồ Chí Minh và các lãnh tụ của Đảng thuộc Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh "sưu tầm tư liệu và viết tiểu sử các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước để phục vụ công tác giáo dục chính trị, tư tưởng trong cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân

dân, nhằm nâng cao lòng tin vào sự thắng lợi của Đảng và sự thành công của công cuộc đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa".

Việc triển khai nghiên cứu đề tài khoa học **Luật sư Nguyễn Hữu Thọ - Tiểu sử tóm tắt** là nhằm thực hiện chức năng, nhiệm vụ được giao nói trên.

2. Mục tiêu của đề tài

Do tầm quan trọng và ý nghĩa chính trị của việc biên soạn tiểu sử lãnh tụ trước đây, một số đề tài thể loại được thực hiện ở mức *đề tài cấp Bộ*. Trong khuôn khổ cho phép, đề tài **Luật sư Nguyễn Hữu Thọ - Tiểu sử tóm tắt** được *thực hiện ở cấp cơ sở*; thời gian tiến hành trong 12 tháng. Mục tiêu của đề tài như trong bản đăng ký thuyết minh và triển khai thực hiện như sau:

2.1. Bước đầu nghiên cứu, biên soạn về cuộc đời hoạt động, công lao và cống hiến của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ qua các thời kỳ hoạt động cách mạng của Luật sư: Cụ thể là các thời kỳ sau,

- Tuổi trẻ và gia đình, quê hương.
- Thời kỳ hoạt động yêu nước và cách mạng trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và kháng chiến chống Mỹ cứu nước.
- Thời kỳ xây dựng chủ nghĩa xã hội và đổi mới.
- Kết quả nghiên cứu được thể hiện bằng việc biên soạn một cuốn tiểu sử tóm tắt của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ.

2.2. Trên cơ sở kết quả nghiên cứu, bước đầu nêu lên những nhận định khoa học, đánh giá về cuộc đời, sự nghiệp công lao, cống hiến, phẩm chất và đạo đức cách mạng của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ.

2.3. Bước đầu xây dựng phong tư liệu về Luật sư Nguyễn Hữu Thọ gồm: **Biên niên tóm tắt những sự kiện chủ yếu về cuộc đời và hoạt động của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ; Thư mục của Luật sư Nguyễn Hữu Thọ** và những **tư liệu về Nguyễn Hữu Thọ**. Phong tư liệu này tạo cơ sở cho việc nghiên cứu về Nguyễn Hữu Thọ đầy đủ và sâu hơn khi có điều kiện.

3. Nội dung của đề tài.

Nội dung của đề tài (Kỷ yếu) được sắp xếp, trình bày dưới hình thức bản thảo một cuốn sách như tên đề tài đã đăng ký *Luật sư Nguyễn Hữu Thọ - Tiểu sử tóm tắt*, gồm những nội dung khái quát về quê hương, gia đình; về quá trình hoạt động yêu nước và cách mạng, qua những năm kháng chiến chống thực dân Pháp, chống Mỹ; xây dựng chủ nghĩa xã hội và đổi mới;

Chương 1

TUỔI TRẺ DẤN THÂN

*TS Phạm Hồng Chương,
TS Trần Minh Trường*

1.1. Quê hương, gia đình

Luật sư Nguyễn Hữu Thọ sinh ngày 7-10-1910 tại làng Long Phú, tổng Long Hưng Hạ, Trung Quận, tỉnh Chợ Lớn cũ, nay thuộc huyện Bến Lức, tỉnh Long An.

Tên làng Long Phú cổ bây giờ không còn nữa, vì làng đã chia làm hai, một phần nhập vào thị trấn Bến Lức, phần còn lại nhập vào xã Thạnh Phú ngày nay. Cho đến khi đơn vị hành chính cấp "tổng" bị xoá, địa danh *Long Hưng Hạ* vẫn tồn tại, nhưng sau đó ngay cả cái tên Trung Quận cũng chỉ còn trong sử sách, bởi Trung Quận đã được đổi thành huyện Bến Lức. Đến năm 1956, chính quyền Ngô Đình Diệm cho giải thể tỉnh Chợ Lớn, đem nhập một phần vào Sài Gòn và Gia Định (nay thuộc thành phố Hồ Chí Minh), phần còn lại được nhập vào với Tân An để lập ra tỉnh Long An.

Huyện Bến Lức, quê hương Luật sư Nguyễn Hữu Thọ nằm ở địa đầu phía Bắc của tỉnh Long An, nếu từ thành phố Hồ Chí Minh xuôi theo quốc lộ 1A (quốc lộ số 4 cũ) xuống các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long, thì vừa ra khỏi huyện Bình Chánh là đã đặt chân lên địa phận Bến Lức - Long An.

Cho đến nay, địa danh *Bến Lức* vẫn còn là đề tài tranh luận của nhiều nhà nghiên cứu địa chí học, bởi lẽ nếu tra trong từ điển tiếng Việt, từ "lức" không có nghĩa. Cũng có người giải thích rằng: "lức" là âm "nói trại" của từ "lút" - một loại cỏ hoang mọc nhiều ở ven sông Vàm Cỏ Đông. Cách đây khoảng hơn 3 thế kỷ, những lưu dân người Việt đầu tiên đã đến khai phá vùng đất mới này, họ lập nên xóm làng, tạo ra bến sông, bến chợ ngay bên bờ sông đây cỏ "lút" (Bến Lút). Nhưng người ta không rõ tự bao giờ cái tên "Bến Lút" đã trở thành *Bến Lức*. Tuy nhiên, có thể khẳng định chắc chắn